

НАЦІОНАЛЬНИЙ НАУКОВИЙ ЦЕНТР «ІНСТИТУТ АГРАРНОЇ ЕКОНОМІКИ»

СХВАЛЕНО

на засіданні Вченої ради
ННЦ «Інститут аграрної економіки».
Протокол № 2
від "23"лютого 2021 року

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ННЦ Інститут аграрної економіки,
академік НААН

Ю.О. Лупенко

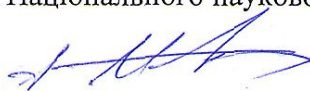
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ»

Галузь знань	(05 – соціальні та поведінкові науки)
Спеціальність	07- управління та адміністрування (051 Економіка)
Освітньо-наукова програма	076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність (Аграрна економіка)
Рівень вищої освіти	Підприємництво в аграрній сфері економіки
Тип дисципліни	Третій (освітньо-науковий) рівень Основна

Кількість кредитів ECTS – (2)
Форма підсумкового контролю – залік
Форма навчання – очна, заочна
Мова викладання – українська

Розробник програми і викладач дисципліни:

Малік М.Й. д.е.н., професор, академік НААН, головний науковий співробітник відділу підприємництва, кооперації і агропромислової інтеграції Національного наукового центру «Інститут аграрної економіки»

Передмова

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки «аспірантів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти» галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» та 07 «Управління та адміністрування» із спеціальностей 051 «Економіка» та 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Педагогічна наука відповідає на виклики і вимоги суспільства щодо розвитку, навчання, виховання та становлення сучасного фахівця. Вимоги до викладачів вищої школи постійно зростають, змінюються, але постійним залишається професіоналізм і ерудиція.

Педагогіка вищої школи є важливою складовою науки яка досліджує особливості освітніх процесів в умовах вищого навчального закладу. Кожен аспірант третього (освітньо-наукового) рівня – «доктор філософії» як фахівець вищої кваліфікації повинен мати вищу педагогічну освіту оскільки його майбутня фахова діяльність (наукова, педагогічна) передбачає спілкування, педагогічну практику, управлінські посади. Підготовка до педагогічної діяльності «доктора філософії» має становити не менше 10 відсотків від загальної кількості навчального часу.

Необхідно забезпечити ґрунтовну педагогічну підготовку, що задовольнятиме вимоги роботодавців, як фахівця, що зможе реалізувати себе як науково-педагогічний працівник.

Вивчення дисципліни ставить за мету розкрити загальні засади педагогіки вищої школи та методи організації навчального і наукового процесів, допомогти оволодіти прийомами, що підвищують ефективність професійно-наукової діяльності.

Ключові слова: загальна теорія педагогіки, науково-педагогічна діяльність, дидактика, форми навчання, лекції, семінарські, практичні заняття, ділові ігри, методи навчання.

Предметом дисципліни є теоретичні і методологічні засади, основні поняття і проблеми педагогіки вищої школи в контексті глобальних процесів та національних особливостей.

Міждисциплінарні зв'язки: «Філософія», «Методологія наукових досліджень», «Етика поведінки», «Управління діяльністю», «Аграрна економіка».

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Галузь знань	05 – соціальні та поведінкові науки 07- управління та адміністрування
Спеціальність	051 Економіка 076 - Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Освітньо-наукова програма	Аграрна економіка Підприємництво в аграрній сфері економіки
Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий) рівень
Тип дисципліни	Обов'язкова

Кількість кредитів	2
Загальна кількість годин:	60
• <i>Аудиторні</i>	4
• <i>Самостійна робота</i>	56
У складі аудиторних годин:	
• <i>Лекції</i>	4
• <i>Практичні</i>	
Курс, на якому викладається дисципліна	
Вид підсумкового контролю	Залік

2. МЕТА І ЗАВДАННЯ

Метою дисципліни є формування у аспірантів комплексного розуміння основних категорій педагогіки вищої школи, тенденції розвитку та моделі сучасної вищої освіти.

Предмет навчальної дисципліни – методологічні і теоретичні основи, зміст навчального матеріалу і технологія виконання і вивчення при підготовці фахівців з вищою освітою.

Завдання дисципліни – опанування аспірантами знань з передачі новим поколінням сукупності всіх елементів духовної і ліберальної культури, доступних до вивчення. Це:

- вивчення і узагальнення практики і досвіду педагогічної діяльності, визначення оптимального змісту, технології і методики викладання, якісне і ефективне проведення занять;
- розроблення інноваційних методів, засобів і організаційних форм навчання, виховання та управління освітніми установами;
- упровадження результатів дослідження в реальну освітню перспективу;
- підготовка підручників, навчальних і методичних посібників, вивчення і узагальнення принципів конкретно-професійної сфери діяльності (економіка, соціологія, управління);

- виявити організаційно-педагогічні аспекти та шляхи підготовки аспірантів до професійно-педагогічної діяльності в якості викладача вищої школи.

Зміст навчальної дисципліни. Розкриття сутності педагогіки вищої школи (будь який вид освіти визначає державна політика, елементи розкриті в освітньому стандарті і конкретизовані у кожній дисципліні). Особлива увага приділяється загально-науковій і конкретній методології.

Педагогіка як наука, основні категорії педагогіки вищої школи. Єдність наукової навчальної діяльності у ВНЗ. Особливості характеристики та модель сучасного фахівця. Методологічні засади педагогічної науки та освітні парадигми. Стратегії розвитку освіти та державна політика в галузі вищої освіти.

Філософські аспекти педагогіки. Освітні програми, суть педагогічних процесів у сучасному вищі. Інноваційна педагогіка. Розглядаються питання дидактики традиційні і інноваційні. Особлива увага приділена основним формам навчання у вищій школі (лекції, семінарські та практичні заняття, ділові ігри). Розглядаються зміст, методи і засоби навчання та виховання у вищій школі.

Для досягнення визначених цілей цикл аудиторних навчальних занять доповнюється обов'язковою самостійною роботою аспірантів у визначеному обсязі.

Структура програми курсу включає тематичний план дисципліни, навчальну та робочу програми, питання, орієнтовний перелік питань для проміжного і підсумкового контролю, список рекомендованої літератури.

Тематичний план дисципліни розрахований на загальну кількість годин - 60; з них 4 год. лекційних та 56 год. самостійної роботи - для денної/вечірньої форми навчання.

Навчальна програма містить повний перелік тем, що розглядаються в межах курсу та їх короткий зміст.

Робоча програма курсу складається з плану лекційних занять, плану практичних занять та вказівок до самостійної роботи. Крім того, до програми включено пакет навчальних ситуаційних вправ, які охоплюють проблематику лекцій та допомагають ефективнішому засвоєнню теоретичного матеріалу. Програма містить перелік сучасної літератури, що охоплює зміст методології і організації науково-дослідницької діяльності при вивченні дисципліни «Педагогіка вищої школи».

3. ОЧІКУВАННІ РЕЗУЛЬТАТИ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі повинні:

знати:

- мету, зміст, функції науки та етапи її розвитку;
- елементи науки та пріоритетні напрямки розвитку освіти у вищій школі;
- основні цілі та завдання переходу України на Болонську модель;
- особливості дії дослідницької та організаційної педагогічної діяльності вищої школи у системі європейської освіти;
- економічні інструменти важелі державної політики у розвитку вищої освіти;
- сутність, особливості та методи науково-педагогічного дослідження;
- закони і закономірності вищої школи;
- принципи, правила і дидактичні системи навчання і інноваційні технології;
- типи, види, стилі і інноваційні технології навчання;
- основні форми навчання.

вміти:

- оцінювати зміст навчання;
- розкривати внутрішні суперечності педагогічних явищ, досліджувати шляхи та способи їх подолання;
- створювати умови для наукового управління процесами навчання, виховання й розвитку особистості;
- виявляти внутрішні зв'язки і відносини у розвитку педагогічних процесів або явищ;
- проводити семінарські і практичні заняття;
- підготувати та провести лекційне заняття;
- підготувати наукову конференцію, колоквиум;
- надати консультацію;
- здійснювати контроль і оцінювання навчальної діяльності.

Сформовані компетентності:

- Вміння шукати публікації, дослідження, винаходи для аналізу і організації проведення власних наукових досліджень;
- Реферувати наукову, технічну, методологічну, навчально–методичну, науково – популярну інформацію за даними напрямом дослідження;
- Формулювати тему дослідження, визначити об'єкт, предмет, мету, завдання наукового дослідження;
- Фіксувати, опрацювати та публікувати результати наукового дослідження.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 60 годин / 2 кредити **ECTS**.

4. СТРУКТУРА ТЕМАТИЧНОГО ПЛАНУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ»

Назва тем	Кількість годин	
	Лекції	Самостійна робота
<i>тема 1.</i> Методологічні основи педагогіки вищої школи. Педагогічна система. Предмет, методи та завдання курсу. Педагогіка як наука. Нові стратегії розвитку освіти в Україні	2	28
<i>тема 2.</i> Навчальний процес у вищій школі. Основні форми навчання у вищій школі. Методи і зміст. Організаційно-педагогічна діяльність вищої школи у системі європейської освіти	2	28
Всього	4	56

5. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

За навчальним планом на індивідуальну роботу відводиться 56 годин.
Підготовка до контрольних заходів 6 годин.
Опрацювання окремих тем, які не викладають на лекціях.

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Засвоєння програм та оволодіння знаннями і навичками здійснюється аспірантами під час лекцій на семінарських заняттях у ході дискусій, презентацій та самостійної роботи над ситуаційними вправами.

Для досягнення мети і завдань, вивчення дисципліни, здобувачам надаються індивідуальні консультації.

7. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Поточний контроль здійснюється опитуванням на практичних заняттях. Засобами підсумкового контролю є представлення розрахункової роботи, складання заліку.

8. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЯКІ ОТРИМУЮТЬ АСПІРАНТИ

Поточне оцінювання	Підсумковий контроль	Сума
60	40	100

Для досягнення зазначених вище цілей цикл аудиторних навчальних занять обов'язково повинен доповнюватися самостійною роботою аспірантів.

Структура програми курсу тематичний план навчальну та робочу програми, орієнтований перелік питань для проміжного і підсумкового контролю, --- рекомендованої літератури.

Тематичний план: дисципліни розраховані на загальну кількість годин – 60; з них 4 год. лекційних і 56 годин самостійної роботи.

Навчальна програма містить перелік тем, що розглядаються в межах курсу та їх короткий зміст.

Робота програми курсу складається з плану лекційних занять та вказівок до самостійної роботи. Крім того, до програми включено навчальні ситуаційні вправи, які охоплюють проблематику лекцій. Програма містить перелік літературних джерел.

9. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	EX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	E	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота аспірантів при вивченні курсу проводиться за такими формами:

1. **Опрацювання лекційного матеріалу.** Лекції як форма навчання забезпечують лише передачу теоретичних знань з предмета. Програмою передбачається їх раціональне поєднання з різними видами практичних занять, на яких закріплюються та поглиблюються одержані на лекціях і у результаті самостійних занять знання.

Програма передбачає підготовку реферативних робіт, моделювання ситуаційних завдань та їх вирішення, що підвищать якість засвоєння суті вузлових теоретичних питань з курсу. Окрім цього, аспіранти вивчають зміст основних законодавчих та нормативних актів, які регулюють науково-освітню діяльність в Україні та за її межами.

2. **Самостійне вивчення окремих питань і тем за списком рекомендованої літератури.** Самостійна робота також передбачає підготовку та виконання контрольних робіт за темами курсу.
3. **Підготовка до заліку.**

Контроль знань (рубіжний) аспірантів здійснюється шляхом опитування на практичних заняттях. Крім того, передбачається підсумковий контроль у формі заліку. При цьому комплексно враховуються результати рубіжного контролю у формі співбесіди та письмового викладання відповідей на контрольні питання. Таким чином, контроль здійснюється як у письмовій, так і в усній формі. Складовою успішної підготовки аспірантів до заліку є позитивний контроль виконання освітньої програми - 30 год.

**11. КАЛЕНДАРНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИВЧЕННЯ
НОРМАТИВНОЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Педагогіка у вищій школі»**

№	Лекції. Короткий зміст	К-ть год.	Завдання для самостійної роботи	К-ть год.
1.	<p>тема 1. Предмет, методи та завдання курсу. Педагогіка як наука. Вища освіта.: сутність, тенденції розвитку, міжнародні процеси. Нові стратегії. Державна політика в галузі вищої освіти. Методологічні основи педагогічної системи вищої школи. Загальна методологія педагогіки. Філософські аспекти. Освітні програми. Освітнє середовище. Педагогічна система. Інноваційна освіта.</p>	2	<p>1. Сутність предмету. Основні характеристики категорій вищої освіти. Закон України «Про вищу освіту» 2. Вища освіта за кордоном. Розвиток педагогічної науки. Освітні програми</p>	28
2.	<p>тема 2. Навчальний процес у вищій школі. Дидактика. Правила і принципи навчання. Типи, види і стилі. Дидактичні технології. 1. Інновації у вищій школі. Педагогічна система. Освітній процес у вищій школі. Методологічні підходи до педагогічного процесу. 2. Основні форми навчання у вищій школі. Методи і зміст. Методи навчання. Засоби навчання. Лекції, семінарські, практичні, самостійні роботи. Зміст навчання. 3. Індивідуальні завдання. Колоквіум. Наукова конференція. Науково-методичне забезпечення змісту освіти. Ділові ігри. 4. Організаційно-педагогічна діяльність вищої школи у системі європейської освіти. Сутність науково-методологічного дослідження. Поради викладачеві вищої школи. 5. Науково-педагогічна робота у вищій школі. Підготовка викладачів для вищої школи.</p>	2	<p>1. Ситуативна методика навчання. Проблеми побудови змісту навчання. 2. Засоби діагностики навчання. Педагогічний досвід у структурі інноваційних процесів. Проектування навчальних текстів. 3. Організація виховного процесу у вищій школі. Економіка освіти. 4. Дидактичні системи. Закони і закономірності дидактики. Проектування освітніх програм.</p>	28

12. КОНТРОЛЬНІ ТЕСТИ З КУРСУ «Педагогіка у вищій школі»

1. *Історично найдавнішим методом дослідження є:*

- а) експеримент;
- б) анкетування;
- в) спостереження;
- г) вимірювання.

2. *Основні етапи дослідницької діяльності педагога передбачають:*

- а) визначення методів дослідження;
- б) визначення наявних проблем;
- в) визначення порушників дисципліни;
- г) формування цілей і завдань.

3. *Виберіть найвдаліше визначення. Обґрунтуйте. Педагогічне дослідження це:*

а) спеціально організований науковий процес пізнання педагогічного середовища, педагогічних явищ, фактів, суб'єктів та об'єктів педагогічної взаємодії в умовах діяльності, а також зв'язків і відносин між ними;

б) результат наукової діяльності, спрямованої на здобування нових знань про закономірності навчання й виховання, соціалізації та професійної підготовки людей, про структуру і механізми, зміст, принципи і технології цих знань;

в) процес, що пояснює та прогнозує розвиток окремих педагогічних явищ і фактів, а також тенденції та зміни в педагогічному процесі;

г) процес і результат наукової діяльності, що спрямовані на одержання нових знань про закономірності процесу навчання, виховання і розвитку особистості, про структуру, теорію, методику і технологію організації навчально-виховного процесу, його зміст, принципи, організаційні методи і прийоми;

д) процеси, що пояснюють і передбачають факти та явища навчально-виховного процесу або окремих його аспектів.

4. *Яке спостереження можна зарахувати до методу наукового дослідження?*

- а) куратор курсу спостерігає за тишею на заняттях;
- б) педагог веде спостереження за розвитком аспірантів за умови навчання їх на високому рівні складності;
- в) аспіранти ведуть спостереження за порядком в їдальні;
- г) викладач на екскурсії разом зі аспірантами спостерігає за дисципліною.

5. *Яке значення фактів для розвитку педагогічного дослідження?*

- а) з фактів роблять висновки про найістотніші зв'язки явищ;
- б) факти не мають значення для дослідження педагогічних закономірностей, оскільки факт - це окремий випадок, що стався в певній ситуації;
- в) факти необхідні тільки для історико-педагогічних досліджень. Вони дають можливість створити якнайповнішу картину виховання у минулому;
- г) факти слугують засобом передавання передового педагогічного досвіду.

6. *Нижче наведено назви дослідів. Який з них найімовірніше можна зарахувати до науково-педагогічного експерименту?*

- а) досвід збільшення дидактичних одиниць засвоєння навчального матеріалу;
- б) досвід хімічної реакції, що демонструється на заняттях;

- в) досвід проведення виборів декана факультету;
- г) досвід масового медичного обслуговування аспірантів.

7. Яку з вказаних бесід можна зарахувати до методу науково-педагогічного дослідження?

- а) бесіда зі аспірантами на занятті, що ставить за мету підвести їх до розуміння, наприклад, функцій парламентсько-президентської держави;
- б) бесіда з викладачем, у процесі якої виявляються використовувані прийоми активізації пізнавальної діяльності аспірантів;
- в) бесіда куратора зі аспірантом, який порушив дисципліну;
- г) бесіда зі аспірантами щодо наочності забезпечення лекцій.

13. ПИТАННЯ

для підсумкового контролю знань

1. Основні завдання педагогіки вищої школи.
2. Педагогіка як наука.
3. Функції педагогіки як науки.
4. Предмет і об'єкт педагогіки вищої школи.
5. Характеристика сутності вищої освіти.
6. Тенденції розвитку освіти в Україні.
7. Пріоритетні напрями державної політики в галузі освіти.
8. Рівні, типи та види освіти.
9. Вплив Болонського процесу на вищу освіту в Україні.
10. Моделі освіти у світі.
11. Системи вищої освіти в Україні та перспективи.
12. Проблеми сучасної вищої освіти.
13. Цільова функція освітніх стандартів.
14. Особливості креативного підходу в педагогіці.
15. Переваги і можливості інтегративних процесів у вищій освіті.
16. Рівні методології педагогіки.
17. Процес інформатизації сфери освіти.
18. Роль системного підходу в педагогіці.
19. Основні елементи організаційної структури педагогічного процесу.
20. Педагогічне нововведення і прожектерство.
21. Мета і перспективи інноваційної педагогіки.
22. Завдання дидактики вищої школи. Особливості сучасної.
23. Основні закони дидактики і її суть.
24. Принципи і правила навчання, їх характеристики.
25. Методика і технологія навчання. Суть і відмінності.
26. Види, стилі і типи навчання.
27. Структура навчального процесу у вищій школі.
28. Особливості організації та проведення ділових ігор.
29. Види організаційних форм навчання. Семінарські заняття.
30. Лекція – види, форма чи метод навчальної діяльності.
31. Індивідуальні заняття. Види та вимоги до проведення.
32. Технологія підготовки до лекції.
33. Відмінності між семінарськими, лабораторними та практичними заняттями.
34. Ознаки дослідницького заняття. Класифікація методів навчання.
35. Методика самостійної роботи аспіранта під час лекційного заняття.
36. Самостійна робота аспіранта. Методика роботи з літературними джерелами.
37. Методичні вимоги до мультимедійних засобів навчання.
38. Суть понять «зміст навчання» і «зміст освіти».
39. Принцип побудови навчальних планів.
40. Види контролю знань і критерії оцінювання. Методи.
41. Зміст науково-методичного забезпечення навчання.
42. Складові змісту освіти. Фундаменталізація змісту освіти.

43. Функції контролю як дидактичного поняття.
44. Характеристика математичних, статистичних методів у педагогіці.
45. Ознаки фундаментального дослідження. Емпіричні і теоретичні рівні.
46. Ознаки прикладних досліджень.
47. Проблеми викладача при підготовці і проведенні занять.
48. Функції і вимоги до науково-педагогічного працівника.
49. Чого слід досягти в результаті проведення заняття.
50. Як викладач вищої школи може організувати активну пізнавальну діяльність аспіранта.
51. Які особливості професійної діяльності молодого викладача у вищій школі. Забезпечення зворотного зв'язку.

АНОТАЦІЯ

нормативної навчальної дисципліни

Цикл дисциплін професійної підготовки «Педагогіка у вищій школі»

Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є формування у аспірантів комплексного розуміння основних категорій педагогіки вищої школи, тенденції розвитку та моделі сучасної вищої освіти.

Предмет навчальної дисципліни – методологічні і теоретичні основи, зміст навчального матеріалу і технологія виконання і вивчення при підготовці фахівців з вищою освітою.

Завдання дисципліни – опанування аспірантами знань з передачі новим поколінням сукупності всіх елементів духовної і ліберальної культури, доступних до вивчення. Це:

- вивчення і узагальнення практики і досвіду педагогічної діяльності, визначення оптимального змісту, технології і методики викладання, якісне і ефективне проведення занять;
- розроблення інноваційних методів, засобів і організаційних форм навчання, виховання та управління освітніми установами;
- упровадження результатів дослідження в реальну освітню перспективу;
- підготовка підручників, навчальних і методичних посібників, вивчення і узагальнення принципів конкретно-професійної сфери діяльності (економіка, соціологія, управління);
- виявити організаційно-педагогічні аспекти та шляхи підготовки аспірантів до професійно-педагогічної діяльності в якості викладача вищої школи.

Методи – одержання нових знань, вивчення предметної діяльності особистості, філософські, соціологічні, технологічні, наукове пізнання педагогічних явищ, системні, комплексні підходи до передачі знань, емпіричні, логічні і теоретичні пізнавальні завдання, педагогічне спостереження, бесіда, інтерв'ю, анкетування, експертне оцінювання, незалежних характеристик, аналіз педагогічної документації.

Короткий зміст
навчальної дисципліни «Педагогіка у вищій школі»

тема 1. Методологічні основи педагогічної системи вищої школи. Загальна методологія педагогіки. Філософські аспекти. Освітні програми. Освітнє середовище. Педагогічна система. Інноваційна освіта. Предмет, методи та завдання курсу. Педагогіка як наука. Вища освіта.: сутність, тенденції розвитку, міжнародні процеси. Нові стратегії. Державна політика в галузі вищої освіти.

тема 2. Навчальний процес у вищій школі. Дидактика. Правила і принципи навчання. Типи, види і стилі. Дидактичні технології. Основні форми навчання у вищій школі. Методи і зміст. Методи навчання. Засоби навчання. Лекції, семінарські, практичні, самостійні роботи. Зміст навчання. Організаційно-педагогічна діяльність вищої школи у системі європейської освіти. Сутність науково-методологічного дослідження. Поради викладачеві вищої школи.

Основні інформаційні джерела вивчення дисципліни

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія: підручник для студ., аспірантів та молодих викладачів вузів / А. М. Алексюк. - К. : Либідь, 1998. - 558 с.
2. Артемова Л. В. Педагогіка і методика вищої школи : навч.-метод. посіб. для викладачів, аспірантів / Л. В. Артемова. - К. : Кондор, 2008. - 272 с.
3. Бопко І. З. Наукова діяльність викладача вищої школи в умовах Болонського процесу / І. З. Бопко // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. - 2014. - Вип. 4. : Педагогічні науки.
4. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: підруч. за модульно-рейтинговою системою навчання / С. С. Вітвицька. - К. : Центр уч. літ-ри, 2011. - 384 с.
5. Галузинський В.М. Основи педагогіки та психології вищої школи в Україні: навч. посіб. / В. М. Галузинський, М. Б. Євтух. - К. : ІНТЕЛ, 1995. - 168 с.
6. Голік О. Б. Педагогічна майстерність: організаційно-управлінський аспект: навч. посіб. / О. Б. Голік І Донецьк: Ноулідж (Донецьке відділення), 2010. - 242 с.
7. Горбунова К. М. Творча діяльність як теоретична проблема / К. М. Горбунова // Неперервна професійна освіта : теорія і практика : зб. наук. пр. - К. : МДГУ, 2001.-Ч. 2. - С. 40-45.
8. Городиська В. Педагогіка та психологія вищої школи : метод. матеріали / В. Городиська, М. Пантук. — Дрогобич : ВВ Дрогобицького ДПУ імені Івана Франка, 2013. - 204 с.
9. Гринько В. О. Особливості педагогічної діяльності викладача вищої школи у сучасну епоху / В. О. Гринько // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки.- 2012.-Вип. 17. - С. 166-173.
10. Гриньова В. Педагогічна культура викладача вищого навчального закладу / В. Гриньова // Вища освіта України. - 2006. - № 4. - С. 58-61.
11. Гура О. І. Теоретико-методологічні основи формування психолого-педагогічної компетентності викладача вищого навчального закладу в умовах магістратури: автореф. дис. на здобуття наук, ступеня д-ра пед. наук: спец. 13.00.04 "Теорія та методика професійної освіти" / О. І. Гура. - К., 2008. - 36 с.
12. Євтушевський В. Становлення і розвиток інновацій у вищій школі / В. Євтушевський, Л. Шаповалова // Вища освіта України. - 2006. - № 2. - С. 62-66.
13. Зязюн І. А. Краса педагогічної дії: [навч. посіб. для вчителів, асп., студ. середніх і вищих навч. закл.] / І. А. Зязюн, Г. Н. Сагач. - К.: Вищ. шк., 1997. - 302 с.
14. Зянько В. В. Основи науково-дослідної роботи: навч. посіб. / В. В. Зянько, Н. О. Коваль, Т. О. Журко. - Вінниця : ВНТУ, 2013. - 143 с.
15. Кипень В. Викладачі вузів: соціологічний портрет / В. Кипень, Г. Коржів. - Донецьк, 2001.- 199 с.
16. Козловський Ю. М. Моделювання наукової діяльності вищого навчального закладу: теоретико-методологічний аспект : [моногр.] / Ю. М. Козловський. - Львів : Сполом, 2012.-484 с.
17. Кутова О. М. Практична діяльність викладача вищого навчального розвитку його педагогічного досвіду / О. М. Кутова // Вища освіта України : теоретичний та науково-методичний часопис. Тематичний випуск "Педагогіка вищої школи: методологія, теорія, технології". - 2014. - № 3 (54). - С. 157-161.

18. Левківський Б. Підвищення педагогічної майстерності викладачів вищих навчальних закладів / Б. Левківський // Вища школа. - 2005. - № 3. - С. 55-58.
19. Лузік Е. В. Організація наукової діяльності студентів вищих навчальних закладів / Е. В. Лузік // Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи. - К.: НТУ "ХПІ", 2003. - С. 380-396.
20. Мачинська Н. І. Педагогічна освіта магістрантів вищих навчальних закладів непедагогічного профілю : моногр. / Н. І. Мачинська; за ред. С. О. Сисоєвої. - Львів : ЛДУВС, 2013. - 416 с.
21. Мистецтво бути викладачем : практич. посіб. / А. Брінклі, Б. Десанте, М. Флегм та ін.; за ред. О. І. Сидоренка. - К. : Навч.-метод. центр "Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні", 2003. - 144 с.
22. Мірошник З. М. Побудова професіограми викладача вищої педагогічної школи: рольовий підхід / З. М. Мірошник, І. О. Талаш // Проблеми сучасної психології : зб. наук. пр. КПНУ ім. Івана Огієнка, Ін-ту психології імені Е. С. Костюка НАПН України. - 2014. - Вип. 23. - С. 413-423.
23. Мороз О. Г. Викладач вищої школи : психолого-педагогічні основи підготовки / за заг. ред. О. Г. Мороза, О. С. Падалка, В. І. Юрченко. - К.: НПУ, 2006. - 206 с.
24. Організація та методика проведення науково-педагогічних досліджень студентами вищих навчальних закладів / М. І. Соловей, Є. С. Спіцин, К. К. Потапенко, З. М. Шалік. - К.: Ленвіт, 2004. - 143 с.
25. Ортинський В. Л. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / В. Л. Ортинський. - Львів : ЦУЛ, 2009. - 470 с.
26. Основи науково-дослідної роботи : навч. посіб. / В. В. Зянько, Н. О. Коваль, Т. О. Журко. - Вінниця : ВНТУ, 2013. - 143 с.
27. Сікорський П. Теоретико-методологічні засади підготовки викладача вищої школи в контексті європейської інтеграції / П. Сікорський // Вісн. Львів, ун-ту. - 2009. - Вип. 25; Ч. 1. - С. 3-8. - (Сер. пед.)
28. Седашова О.А. Партнерство: нова модель педагогічної взаємодії викладача та студента у ЗВО України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://nauka.zinet.info/3/sedashova.php>
29. Стецюк К.В., Седашова О.А. Педагогічна культура викладача в контексті вимог Болонського процесу [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://lp.edu.ua/Institute/IGS/IPP/WebRC/issues/Stetsyuk Syedashova.htm>
30. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / Т. І. Туркот. - URL: http://pidruchniki.ws/13680808/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli_-_turkot_ti
31. Ушинський К. Д. Твори: в 6 т. / К. Д. Ушинський. - К.: Рад. шк., 1952. - Т. 1. .